

**Archeologisch onderzoek
Delfers Duin te Egmond aan den Hoef,
gemeente Bergen (NH)**

Bureauonderzoek

SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2058

Concept

ISSN 2468-4813

Opdrachtgever: BPD en Bouwbedrijf Ory

Sweco Nederland B.V.
Houten, 24 november 2016

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek
Delters Duin te Egmond aan den Hoef, gemeente Bergen
(NH)

Subtitel :

Bureauonderzoek

SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2058

Projectnummer : 344397

Referentienummer : SWNL0195948

Revisie : C2

Datum : 24 november 2016

Auteur(s) : Jitske Blom

E-mail adres : Jitske.Blom@sweco.nl

Gecontroleerd door : dhr. dr. J.J. Hekman

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : dhr. drs. W.A. van Breda

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Sweco Nederland B.V.
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4	
1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Ligging en gebruik plangebied.....	5
1.2.1	Huidig gebruik van het plangebied.....	6
1.2.2	Toekomstig gebruik van het plangebied.....	6
1.3	Onderzoeksdoel.....	6
1.4	Onderzoeksvragen.....	6
1.5	Leeswijzer.....	6
2	Landschap.....	7
2.1	Bodemgenese.....	7
2.1.1	Geologie.....	7
2.1.2	Geomorfologie.....	8
2.1.3	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).....	8
2.1.4	Bodem.....	8
3	Archeologie.....	9
3.1	Bewoningsgeschiedenis.....	9
3.1.1	Historische kaarten.....	9
3.2	Archeologische Monumenten.....	10
3.3	Archeologische waarnemingen en onderzoeken.....	10
3.4	Archeologische waarden- en beleidskaarten.....	11
3.4.1	Gemeentelijke archeologische beleidskaart.....	11
3.5	Cultuurhistorische waarden.....	11
3.5.1	Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW).....	11
3.5.2	Ondergrondse bouwhistorische waarden.....	11
4	Archeologische verwachting.....	13
5	Evaluatie.....	14
5.1	Conclusies en samenvatting.....	14
5.2	Advies.....	14
6	Literatuur.....	15

Bijlage 1: Locatie van het plangebied

Bijlage 2: Archeologische gegevens

Samenvatting

In opdracht van BPD en Bouwbedrijf Ory heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de locatie Delvers Duin te Egmond aan den Hoef (gemeente Bergen NH). Hier worden woningen en natuur ontwikkeld. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek.

Het plangebied is gelegen op de Westelijke Kennemer Strandwal. Hier kan bewoning hebben plaatsgevonden vanaf de IJzertijd. Uit een waarneming in het omgeving van het plangebied blijkt dat in ieder geval vanaf de Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen mensen aanwezig waren. Uit deze periodes kunnen nederzettingssporen, maar ook akkers of graven worden aangetroffen. De omvang hiervan is niet bekend. Vondsten kunnen worden gedaan vanaf het maaiveld, maar het is ook mogelijk dat deze door overstuiving en het opbrengen van humeus materiaal dieper zijn gelegen.

Rond 1500 heeft in het zuidelijk deel van het plangebied mogelijk kasteel Rodenburg gelegen. De locatie hiervan is aangemerkt als archeologisch waardevol terrein. Wellicht kunnen nog funderingen worden aangetroffen direct onder het maaiveld.

Hoewel de verwachting voor archeologische waarden vanaf de IJzertijd hoog is, dient rekening te worden gehouden met omvangrijke bodemverstoring. Dit kan zijn gebeurd door omzetting van de grond door bollenteelt en door de bouw en ontmanteling van een asielzoekerscentrum in het zuidelijk deel van het plangebied. Het toponiem van de locatie (Delvers Duin) doet vermoeden dat hier is gegraven. Of en tot hoe diep de bodem daadwerkelijk is verstoord, is niet bekend.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt voor het plangebied geadviseerd een verkennend booronderzoek uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting en het in kaart brengen van (de mate van gaafheid) van de bodemopbouw.

Er wordt geadviseerd met betrekking tot de resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling contact op te nemen met de bevoegde overheid (gemeente Bergen NH).

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van BPD en Bouwbedrijf Ory heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de locatie Delters Duin te Egmond aan den Hoef. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een nader advies gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en, indien dit het geval is, in welke vorm dit zou moeten worden uitgevoerd.

Sweco beschikt over een eigen opgravingsvergunning afgegeven door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). De archeologische werkzaamheden worden uitgevoerd in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0).

Administratieve gegevens

Projectnaam	Archeologisch onderzoek Delters Duin			
Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.			
Provincie	Noord-Holland			
Gemeente	Bergen NH			
Plaats	Egmond aan den Hoef			
Toponiem	Delters Duin			
Kaartbladnummer	19W			
x/y-coördinaten	N	x:104858	/	y: 515285
	O	x:105059	/	y: 515147
	Z	x:104917	/	y: 514880
	W	x:104907	/	y: 515173
Onderzoeksmeldingsnummer	4021596100			
Archis monumentnummer	13874			
Archis waarnemingsnummer	23225			
Oppervlakte plangebied	9,5 ha			
Huidig grondgebruik	agrarisch gebied (noordelijk deel) en braakliggend (zuidelijk deel)			
Geomorfologie	afgegraven en/of geëgaliseerde duinen en strandwallen (eenheid 2M49)			
Bodem	kalkhoudende eerdgronden (eenheid EZ50A)			
Archeoregio	Hollands duingebied			
Hoogteligging	ca. 2,7 (oost) tot 4 m (west) NAP			

1.2 Ligging en gebruik plangebied

Het plangebied betreft een locatie die lokaal bekend staat als Delters Duin en is gelegen aan de Herenweg te Egmond aan den Hoef (gemeente Bergen-NH). De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in Bijlage 1.

1.2.1 Huidig gebruik van het plangebied

Het plangebied is momenteel deels braakliggend en deels in gebruik als agrarisch gebied, onder andere bollenteelt. Er staat geen bebouwing. In deze fase van het onderzoek zijn geen KLIC-gegevens bekend.

1.2.2 Toekomstig gebruik van het plangebied

In het zuidelijk deel van het plangebied zullen maximaal 150 woningen worden gerealiseerd. In het noordelijk deel wordt een natuurgebied ontwikkeld. Het is op dit moment nog niet bekend tot welke diepte de bodem verstoord zal worden, maar het is aannemelijk dat dit dieper dan 40 cm –mv zal zijn.

1.3 Onderzoeksdoel

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanprocedure. De opdrachtgever is van plan in het plangebied Delfers Duin woningbouw en natuur te realiseren. De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande realisatie zullen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen voorafgaand aan de werkzaamheden de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht.

1.4 Onderzoeksvragen

Ten behoeve van het onderzoek zijn een aantal onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig? Zo ja, waaruit bestaan deze en uit welke perioden?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Worden de mogelijk archeologische waarden bedreigd door de geplande bodemingrepen?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

1.5 Leeswijzer

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA-specificatie VS05). Allereerst is in hoofdstuk 2 de genese van het landschap beschreven. In hoofdstuk 3 worden de bekende archeologische waarden behandeld. Op basis van deze beide hoofdstukken is in hoofdstuk 4 een specifiek verwachtingsmodel opgesteld. In hoofdstuk 5 wordt een evaluatie gegeven van die resultaten en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

Periode	Tijd	
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)		tot 9.000 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr.	- 4.900 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr.	- 1.900 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr.	- 800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr.	- 12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	- 450 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	- 1.050 n.Chr.
Late Middeleeuwen	1.050	- 1.500 n.Chr.
Nieuwe Tijd	1.500	- heden

Tabel 1.1 Overzicht van archeologische perioden¹

¹ Voor de dateringen is gebruik gemaakt van: Lanting & Van der Plicht, 1996; 2000; 2002; 2003; 2005/2006; 2011/2012.

2 Landschap

Om de landschapsgenese in beeld te brengen, is gebruik gemaakt van bodemkaarten en van geologische, topografische en historische kaarten. Met behulp hiervan wordt de bodem en het landschap beschreven. Onderdeel van deze studie vormt een analyse van het Actueel Hoogtebestand Nederland.

2.1 Bodemgenese

2.1.1 *Geologie*

De regio waar het plangebied zich bevindt, maakt deel uit van het kustgebied.² In het Midden Holocene lag ter plaatse van het huidige Egmond aan den Hoef een estuarium, dat in het noorden in verbinding stond met het zeegat van Bergen en in het zuiden met de monding van het Oer-IJ.³ Ter plaatse van het huidige Bergen bevond zich een haakwal. Aan de oostzijde bevond zich de Oostelijke Kennemer strandwal op de lijn Uitgeest – Akersloot – Oudorp – Sint-Pancras. Omdat de zandtoevoer groter was dan de afslag, verplaatste de kustlijn zich naar het westen. Omstreeks 2000 v.C. werd aan weerszijden van het langzaam in noordelijke richting opschuivende zeegat van Bergen een tweede strandwal, de Middelste Kennemer strandwal, op de lijn Beverwijk – Heemskerk – Limmen – Heiloo – Alkmaar, gevormd.

Tussen de strandwallen lagen strandvlakten waarin getidekreeken stroomden. De strandwallen zelf waren op verschillende plaatsen onderbroken, onder andere ter plaatse van het Oer-IJ, een waterloop die, verbonden met de Vecht, de noordelijke aftakking van de Rijn vormde. Vooral in de Bronstijd rond 1250 v.C. was dit zeegat actief en lag er tussen Heemskerk en Egmond een kwelderlandschap met een sterk vertakt kreekstelsel.⁴

Na 1000 v.C. begon zich ter hoogte van de huidige kustlijn de Westelijke Kennemer Strandwal te vormen.⁵ Deze breidde zich tot het begin van de jaartelling naar het noorden uit. Op deze strandwal liggen de huidige dorpen Bakkum, Egmond en Bergen. Ten oosten van die lijn en tussen Limmen, Uitgeest en Castricum ontwikkelde zich een binnendelta van het Oer-IJ. Langs de geulen vond afzetting van klei plaats en werden oeverwallen gevormd. Aan de randen vond veenvorming plaats.

De monding van het Oer-IJ verschoof in loop van de Prehistorie in noordelijke richting.⁶ Aanvankelijk lag de monding bij Beverwijk. In de IJzertijd was de monding tussen Castricum en Bergen gelegen. Omstreeks 100 v.C. verlandde de monding, waardoor de binnendelta grotendeels droog kwam te liggen. De zilte kwelders veranderden in zoet grasland dat een enorm weidegebied werd. Slechts enkele geulen voerden toen nog water naar zee, maar van belangrijke getijdewerking was geen sprake meer. Bovendien werden langs de kust door overstuiving pakketten zand afgezet. Op de strandwallen ontstonden duinruggen die veelal als Oude Duinen worden aangeduid. De vorming ervan heeft tot in de Romeinse tijd geduurd, waarbij ten slotte een zandpakket van anderhalve meter werd afgezet. Omdat het achterland afgesloten raakte van de zee, breidde de veenvorming zich in de lager gelegen delen in westelijke richting uit.

² Gebaseerd op Van der Zee 2013

³ Lassooy 2008.

⁴ Vos & Soonius 2004.

⁵ Lassooy 2008.

⁶ Vos & Soonius 2004.

Toen in de Middeleeuwen, de periode waarin de zogenoemde jonge duinen werden gevormd, de verbinding naar zee definitief was dichtgestoven, vernatte het gebied nog verder. Uit behoefte aan akkerland begon met in het midden van de 10^e eeuw het veen te ontwateren en te ontginnen.⁷ Hierdoor verdroogde het veen en klonk het in, zodat het veenoppervlak vrij snel daalde. Als gevolg van de voortgaande verlaging van het maaiveld 'verdrongen' de oudste veenontginningen. Om het gebied tegen wateroverlast vanuit het zuiden te beschermen werden op een plaats waar de strandwallen het dichtst bij elkaar komen in de 11^e eeuw door de monniken van de Abdij van Egmond de Zanddijk en de Limmerdam aangelegd. Echter, bij stormvloed kwam het overstromingsgevaar ook vanuit het noorden. De zee kreeg via de Rekere, dat aanvankelijk nog een veenstroompje was, toegang tot het gebied. In de veengebieden ontstonden grote meren, zoals het Egmonder- en Bergermeer. In de 13^e eeuw werden door de monniken opnieuw verschillende dijken aangelegd om hun gronden te beschermen tegen het steeds opdringende water.

2.1.2 *Geomorfologie*

De Geomorfologische kaart geeft de mate van reliëf en de vormen aan die in het landschap te onderscheiden zijn. Het plangebied ligt volgens de geomorfologische kaart in een gebied met afgegraven en/of geëgaliseerde duinen en strandwallen (eenheid 2M49).⁸ Deze afgravingen kunnen verband houden met bollenteelt in het verleden. Niet bekend is tot hoe diep deze verstoringen en afgravingen reiken, en of hierdoor eventuele vindplaatsen zijn verstoord.

2.1.3 *Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)*

Het AHN is een landsdekkend digitaal hoogtebestand in de vorm van een driedimensionaal grid met een nauwkeurigheid van 5 cm, waarmee het maaiveld van Nederland in kaart gebracht kan worden.⁹ Uit het AHN blijkt dat het plangebied van oost naar west afloopt. In het westen ligt het plangebied relatief hoog, rond 4,2 m +NAP. In het oosten ligt het ca. 1,5 m lager. Dit reliëfverschil komt vermoedelijk voort uit het natuurlijke reliëf van de strandwal (zie bijlage 2).

2.1.4 *Bodem*

In het plangebied zijn op de bodemkaart kalkhoudende eerdgronden gekarteerd (EZ50A) met grondwatertrap IIb. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand ligt hierbij op ca. 25-40 cm –mv en de gemiddeld laagste op 50-80 cm –mv.¹⁰ Eerdgronden zijn bodems met een donkere humushoudende bovengrond die zich heeft ontwikkeld door omzetting van plantenresten in humus. Enkeerdgronden zijn ontstaan door eeuwenlange ophoging en bemesting met potstalmest, huisafval en bosstrooisel. Ze waren in gebruik als akkers of weidegrond.

⁷ Lassooy 2008.

⁸ Geomorfologische kaart 2008.

⁹ Geraadpleegd via <http://www.ahn.nl>

¹⁰ Bodemkaart van Nederland.

3 Archeologie

Op basis van verschillende bureauonderzoeken van de Cultuurcompagnie (voorheen Stichting Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland) is een algemene beleidskaart opgesteld voor de hele gemeente Bergen, waarin de verschillende archeologische verwachtingswaarden zijn weergegeven. De verschillende verwachtingswaarden zijn vertaald naar archeologische regimes, die in de gehele gemeente worden toegepast. Het plangebied is gelegen in zone 'waarde archeologie 3'.

Om de reeds bekende archeologische waarden in beeld te krijgen, zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals de Archeologische Monumentenkaart, Archis3 en archeologische waarden- en/of beleidskaarten van het betreffende gebied. Tevens wordt aandacht besteed aan de cultuurhistorische waarde van het gebied.

3.1 Bewoningsgeschiedenis

Door de relatief hoge ligging op de strandwal en de Oude duinen is de regio rond het plangebied vanaf de IJzertijd tot de Middeleeuwen zeer aantrekkelijk geweest voor bewoning en agrarische activiteiten. Na de veranderingen in het landschap met de vorming van de Jonge Duinen werd het kustgebied in de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd nog steeds intensief bewoond. Het middeleeuwse dorp Egmond aan den Hoef zelf is vermoedelijk ontstaan bij het in de 13^e eeuw gestichte kasteel van de heer van Egmond (Slot Egmond) en hangt nauw samen met het ontstaan en de ontwikkeling van de abdij van Egmond Binnen. De dorpsbebouwing van Egmond aan den Hoef ontwikkelde zich in eerste instantie langs de Slotweg en de haaks daarop gelegen Herenweg.¹¹

3.1.1 Historische kaarten

De kaart van Beeldsnijder uit 1575 geeft een algemene indruk van de regio.¹² Ter plekke van Egmond aan den Hoef, of Den Hoef zoals het op de kaart wordt genoemd, staat een gebouw met twee torens afgebeeld. Mogelijk is dit het in 1573-1574 verwoeste kasteel Slot Egmond. Rechts daarvan is een kleiner gebouw getekend, wellicht een kerk. De bebouwing van het dorp is (net als bij andere dorpen op deze kaart) niet getekend, de belangrijkste wegen wel.

De kaart van Johannes Dou uit ca. 1682-1683 is iets gedetailleerder. De plaatsnaam Egmond is aangegeven, evenals de namen van een aantal kleinere gehuchten en belangrijke locaties. Er zijn nu meer wegen te zien en ook is bebouwing ingetekend. De locatie van (de ruïne van) het kasteel Slot Egmond is goed herkenbaar, evenals de indeling van het dorp. Het plangebied lijkt onbebouwd te zijn.

Op kaarten uit het midden van de 19^e eeuw is te zien dat het plangebied in gebruik is als weiland. Media 20^e eeuw verandert dit; het plangebied wordt agrarisch en doorsneden door sloten en kleine weggetjes. In het noorden van het plangebied is deze situatie ongewijzigd, op het samenvoegen van percelen na.¹³ Van 2000 tot 2005 was in het zuidelijk deel een asielzoekerscentrum gevestigd, dat de afgelopen jaren is ontmanteld. Dit deel van het plangebied is sindsdien braakliggend.

¹¹ Médard 2015.

¹² www.waterlandsarchief.nl

¹³ www.topotijdreis.nl

Het is mogelijk dat de bodem is verstoord door het agrarisch gebruik en de bouw en ontmanteling van het asielzoekerscentrum. Het toponiem van de locatie (Delters Duin) doet vermoeden dat hier is gegraven. Niet bekend is tot hoe diep deze verstoring reikt.

3.2 Archeologische Monumenten

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op verschillende criteria (kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde). Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (o.a. de beschermde monumenten). De AMK is door de RCE in samenwerking met de betreffende provincie ontwikkeld.

In het zuidelijk deel van het plangebied is een monument van archeologische waarde gelegen. Dit staat bekend onder nummer 13874. Het betreft een terrein waar de resten van kasteel Rodenburg worden verwacht. Dit kasteel is vermoedelijk in het begin van de 15^e eeuw gebouwd en in 1572 verwoest (zie Tabel 3.2 en 03). Het is overigens niet zeker of het kasteel hier gelegen heeft. De exacte locatie is namelijk niet bekend. Het stond aan de voet van de duinen, nabij de Herenweg en op 2000 meter van het Slot op Den Hoef. Rodenburg is vermoedelijk geen belangrijk kasteel geweest. Mogelijk was het enkel een *moated site*. Uit de beschrijving van het terrein in Archis blijkt niet waarom het kasteel specifiek hier wordt geplaatst. Op de geraadpleegde kaarten is geen kasteel weergegeven specifiek in het plangebied. Op de AHN is geen verhoging of iets dergelijks zichtbaar.

Vrijwel direct ten oosten en zuiden van het plangebied ligt de oude dorpskern van Egmond aan den Hoef. Dit is een terrein van hoge archeologische waarde (AMK-nummer 13875), de historische kern van Egmond aan den Hoef zoals vastgesteld op grond van historisch kaartmateriaal uit 1849-1859. De archeologische waarde bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond, van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over de ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de stads- of dorpskern. Het plangebied ligt echter buiten de oude dorpskern.

In en rond Egmond aan den Hoef liggen diverse andere terreinen van (hoge) archeologische waarde. Deze liggen op meer dan 250 meter afstand van het plangebied en hebben weinig of geen relevantie voor het onderhavige plangebied. De terreinen herbergen sporen vanaf de IJ-zertijd.¹⁴

Tabel 3.2 Monumenten in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied.

monumentnummer	complex	datering	waarde
13874	VK	LME/NT	archeologische waarde
13875	NX	LME/NT	hoge archeologische waarde

3.3 Archeologische waarnemingen en onderzoeken

In Archeologisch Informatiesysteem (Archis3) van de RCE staan alle bekende archeologische waarnemingen en uitgevoerde archeologische onderzoeken geregistreerd. In het plangebied is één waarnemingen geregistreerd. In de directe omgeving, binnen een straal van ca. 300 m, zijn vijf waarnemingen geregistreerd (zie Tabel 3.33 en bijlage 3).

Tegen de oostelijke grens van het plangebied is door een particulier een amulet uit de 15e of 16e eeuw gevonden (23225). Uit Archis is niet duidelijk wat de aard van deze vondst is, maar mogelijk is het een losse oppervlaktevondst.

Ongeveer 200-250 m ten zuidwesten van het plangebied is bij een inventarisatie door RAAP in opdracht van de ROB aardewerk en een cultuurlaag uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (waarnemingen 120064 en 120065).

¹⁴ Voor een complete opsomming zie Médard, 2015

Ongeveer 250 m ten zuiden van het plangebied zijn op een diepte van 100 cm –mv een beeldje uit de Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen en munten en schedelresten gevonden (waarneming 42843). Iets ten oosten hiervan is een grenssteen uit de 17e-19e eeuw aangetroffen (waarneming 42842).

Tenslotte is ruim 300 m ten oosten van het plangebied een neolithische bijl gevonden. De locatie van de vondst maakt het echter niet aannemelijk dat deze waarneming juist is (waarneming 15020).

Tabel 3.3 Waarnemingen in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied.

waarnemingsnummer	aard	datering
15020	bijl	NEOM/NEOL
23225	amulet	LME/NT
42842	grenssteen	NT
42843	beeldje, munten, bot	ROM/VME
120064	aardewerk, cultuurlaag	LME
120065	aardewerk, cultuurlaag	LME

Ongeveer 200 m ten zuidwesten van het plangebied is naar een locatie aan de Herenstraat een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 65553). Dit plangebied is gelegen in de oude kern van Egmond aan den Hoef. Uit het booronderzoek is gebleken dat vanaf ca. 50 cm onder het huidige maaiveld archeologische sporen en vondsten bevattende ophogingslagen en funderingen uit de Nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn.¹⁵

Op basis van de bekende gegevens lijkt er geen onderzoek uitgevoerd voor de aanleg van het asielzoekerscentrum. Navraag bij de gemeente naar deze locatie heeft geen aanvullende informatie opgeleverd.

3.4 Archeologische waarden- en beleidskaarten

3.4.1 Gemeentelijke archeologische beleidskaart

Voor de gemeente Bergen (NH) is door Cultuurcompagnie Noord-Holland een archeologische beleidskaart opgesteld.¹⁶ Op deze kaart wordt aangegeven of en in welke vorm er onderzoek noodzakelijk is. Voor het plangebied wordt aanbevolen archeologisch onderzoek uit te voeren bij bodemingrepen dieper dan 40 cm –mv en groter dan 500 m².

3.5 Cultuurhistorische waarden

3.5.1 Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)

In aanvulling op de landelijke (verwachtings)kaarten hebben veel gemeenten en provincies eigen cultuurhistorische kaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. Deze kaarten hebben over het algemeen een hoger detailniveau dan de landelijke kaarten. De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland geeft inzicht in de archeologische, historisch-stedenbouwkundige en de historisch-geografische waarden van de regio.

Volgens de CHW ligt het plangebied in het noordelijke duingebied. Dit is een van de tien provinciale gebieden van archeologisch belang.

3.5.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische resten/sporen, ouder dan vijftig jaar die de restanten zijn van gebouwen, waarvan een huidige variant of (directe) opvolger er vandaag de dag nog staat, zijn te beschouwen als ondergrondse bouwhistorische resten.

¹⁵ Médard 2015.

¹⁶ <https://maps.noord-holland.nl/>

Ondergrondse bouwhistorische waarden kunnen aangetast worden bij de sloop van bouwwerken, de bouw van kelders of souterrains, de vervanging van vloeren, het aanbrengen van nutsvoorzieningen en bij funderingsonderzoek in het kader van restauraties van gebouwde monumenten. Op een dergelijke locatie, dienen deze bouwhistorische waarden gedocumenteerd en zo mogelijk veiliggesteld te worden.

In de Atlas Leefomgeving zijn alle bekende archeologische en bouwkundige monumenten en historisch-geografische informatie samengebracht in een digitale kaart.¹⁷

Via deze kaart zijn de bekende cultuurhistorische waarden per gebied te inventariseren. Het raadplegen van de Atlas Leefomgeving heeft voor het plangebied geen aanvullende informatie opgeleverd.

¹⁷ Geraadpleegd via www.atlasleefomgeving.nl

4 Archeologische verwachting

Getracht wordt, door voornamelijk te focussen op de bodemkundige en geomorfologische situatie, de hogere droge delen van het landschap in beeld te krijgen, dat wil zeggen de potentiële nederzettingslocaties. Daarnaast zijn de bekende archeologische gegevens uit de omgeving van het plangebied geïnventariseerd. Op basis hiervan is aan het plangebied en archeologische verwachting toegekend.

Het plangebied is gelegen op de Westelijke Kennemer Strandwal. Hier kan bewoning hebben plaatsgevonden vanaf de IJzertijd. Uit een waarneming in het omgeving van het plangebied blijkt dat in ieder geval vanaf de Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen mensen aanwezig waren. Uit deze periodes kunnen nederzettingssporen, maar ook akkers of graven worden aangetroffen. De omvang hiervan is niet bekend. Vondsten kunnen worden gedaan vanaf het maaiveld, maar het is ook mogelijk dat deze door overstuiving en het opbrengen van humeus materiaal dieper zijn gelegen.

Rond 1500 heeft in het zuidelijk deel van het plangebied mogelijk het kasteel Rodenburg gelegen. De locatie hiervan is aangemerkt als archeologisch waardevol terrein. Wellicht kunnen nog funderingen of diepe sporen zoals een gracht worden aangetroffen nabij het maaiveld. Het is echter nog niet door onderzoek vastgesteld dat het kasteel daadwerkelijk binnen het plangebied was gesitueerd. Ook is niet bekend hoe het kasteel gebouwd is.

Hoewel de archeologische verwachting voor perioden vanaf de IJzertijd hoog is, dient rekening te worden gehouden met omvangrijke bodemverstoring. Dit kan veroorzaakt zijn door omzetting van de grond voor bollenteelt en door de bouw en ontmanteling van een asielzoekerscentrum in het zuidelijk deel van het plangebied. Het toponiem van de locatie (Delters Duin) doet vermoeden dat hier is gegraven. Of en tot hoe diep de bodem daadwerkelijk is verstoord, is niet bekend.

5 Evaluatie

5.1 Conclusies en samenvatting

In opdracht van BPD en Bouwbedrijf Ory heeft Sweco een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Delvers Duin. Hieruit is gebleken dat het plangebied is gelegen op een strandwal, die vanaf de IJzertijd bewoningsmogelijkheden bood. Rond 1500 heeft in het zuidelijk deel van het plangebied mogelijk kasteel Rodenburg gestaan. Door bollenteelt en de bouw en sloop van een asielzoekerscentrum kunnen eventueel aanwezige waarden verstoord zijn.

De beantwoording van de onderzoeksvragen is als volgt:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig? Zo ja, waaruit bestaan deze en uit welke perioden?*

Ja, in het plangebied zijn mogelijk archeologische waarden aanwezig. Deze kunnen dateren vanaf de IJzertijd. Onder andere nederzettingssporen, akkers en graven kunnen worden aangetroffen. Specifiek worden resten die verband houden met het 16^e/17^e-eeuwse kasteel Rodenburg dat wordt verwacht in het zuidelijke deel van het plangebied. Het is niet bekend of het kasteel daadwerkelijk op deze locatie heeft gelegen en hoe het is gebouwd. De archeologische resten kunnen aanwezig zijn vanaf het maaiveld tot een onbekende diepte.

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- *Worden de mogelijk archeologische waarden bedreigd door de geplande bodemingrepen?*

De diepte van de bodemingrepen is nog niet bekend. Het is echter aannemelijk dat dieper gegraven gaat worden dan 40 cm, de diepte die is aangehouden op de archeologische beleidskaart van de gemeente.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Nee, het plangebied is niet voldoende onderzocht.

- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*

Middels een verkennend booronderzoek kan worden getoetst of en waar de bodem inderdaad verstoord is en of er nog delen met een intacte bodemopbouw aanwezig kunnen zijn, die als kansrijke locaties voor archeologische vindplaatsen nader onderzocht dienen te worden.

5.2 Advies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt voor het plangebied geadviseerd een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek (IVO-O) uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting en het in kaart brengen van de bodemopbouw en de mate van gaafheid hiervan.

Indien een (deels) intacte bodemopbouw wordt aangetroffen, of de aard van aangetroffen bodemverstoring niet duidelijk is, zal zeer waarschijnlijk nader archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn.

Er wordt geadviseerd met betrekking tot de resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling contact op te nemen met de bevoegde overheid (gemeente Bergen).

6 Literatuur

Bodemkaart van Nederland, schaal 1 : 50 000, met veenkartering, versie 2006

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1 : 50 000, versie 2006

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 1996. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, I: Laat-Paleolithicum. In: *Palaeohistoria* 37/38 (1995-1996), pp. 71-125.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2000. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, II: Mesolithicum. In: *Palaeohistoria* 39/40 (1997-1998), pp. 99-166.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2002. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, III: Neolithicum. In: *Palaeohistoria* 41/42 (1999-2000), pp. 99-164.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2003. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, IV: Bronstijd en Vroege IJzertijd. In: *Palaeohistoria* 43/44 (2003), pp. 117-262.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2005-2006. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, V: Midden en Late IJzertijd. In: *Palaeohistoria* 47/48 (2005/2006), pp. 241-427.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2011-2012. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, VIB: Romeins en Merovingisch. In: *Palaeohistoria* 53/54 (2011-2012), pp. 283-391

Lassooy, P., 2008: *Monnikenwerk. De invloed van de abdij van Egmond op het landschap van Noord-Kennemerland*.

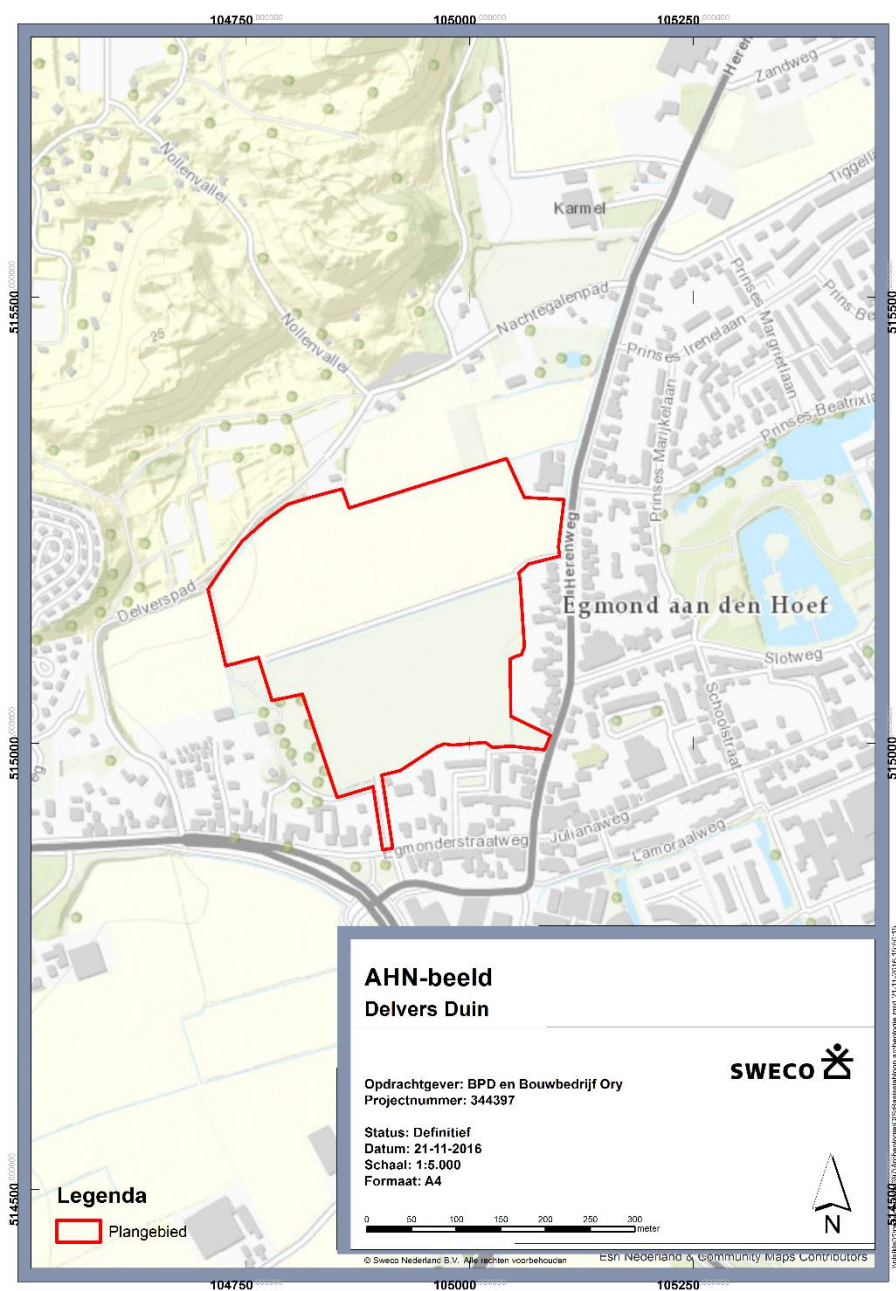
Médard, A., 2015: *Archeologisch bureauonderzoek aan de Herenhoek te Egmond aan den Hoef*, Argo 59.

Vos, P.C., & C.M. Soonius, 2004: *Het Oer-IJ estuarium, Archeologische Kennisinventarisatie (AKI), 4. Oude landschappen*, in: S. Lange, E.A. Besselsen & H. van Londen (eds), *Het Oer-IJ estuarium, Archeologische Kennisinventarisatie (AKI)*, Amsterdams Archeologisch Centrum, 30-40.

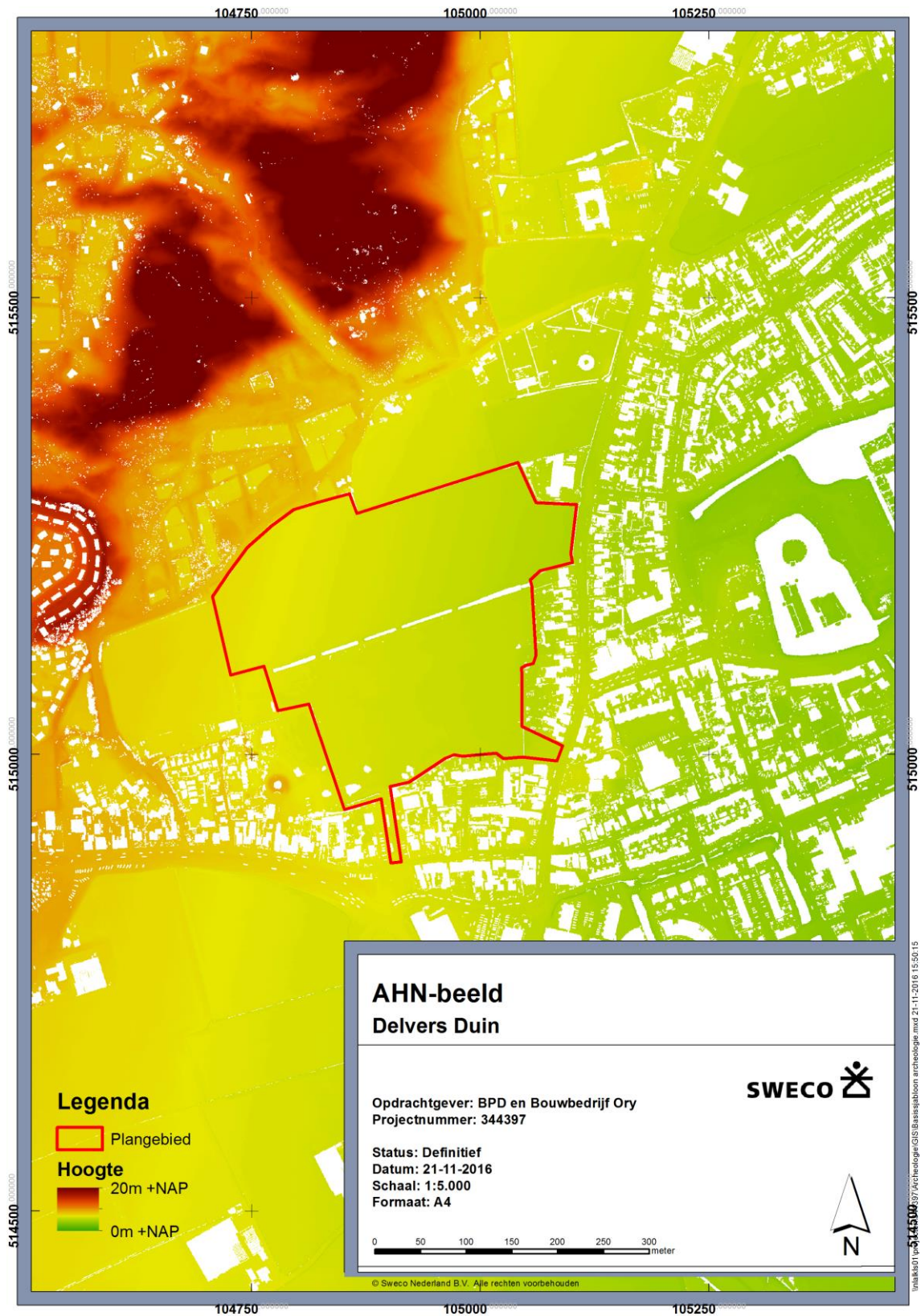
Zee, R.M. van der, 2013: *Verlengde Zandweg 1, Egmond aan den Hoef (gemeente Bergen) Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC-rapport 3022.

Bijlage 1

Locatie van het plangebied

AHN-Beeld

Bijlage 3

Archeologische gegevens

